

בענין שמיעת כלי-שיר בזה"ז

הלום ראיתי בקובץ הקודם מה שכתב ואסף הבה"ח טוביה פריינד שיחי' בענין איסור שמיעת כלי שיר בזמן הזה. ותייתי לו על שעורר בענין הזה אשר משום מה מקל ההמון בזה.

וראיתי לפרסם כי פ"א [ב אד"ב תשנ"ה לפ"ק] שאלתי למו"ר הגר"ח קנייבסקי שליט"א הלכה למעשה האם מותר לשמוע קסטות של ניגונים וזמרים. והשיב לי: קשה מאד להתיר, כי אין הענין פשוט כלל להיתירא, אך למעשה בימים שאין אומרים בהם תחנון אפשר להקל לשומעם. ע"כ.

משה שמעון גרליץ

בענין הנ"ל

כבוד חברי מערכת קובץ בית אהרן וישראל, שלום רב.

איקלע לידי הקובץ הנכבד המקיף את כל מקצועות התורה ובין פינותיו ראיתי המאמר המקיף דשמיעת כלי שיר בזה"ז כשולחן ערוך מוכן ומזומן עם כף ומזלג, אמרתי להעיר כמה מילים.

א. בדעת הרמב"ם הביא סתירה ממש"כ בחיבורו למש"כ בתשובתו, דבחיבורו כתב דאסור לשיר רק על היין ובתשובתו כתב דאפי' בלא יין אסור, אפשר לתרץ דבתשובתו מדבר על שירה ערבי כמו שכתבו הגאונים שירי ישמעאלים שקורים אשע"ר אלגול, ולכך כתב דאפי' בלא יין אסור, ובחיבורו דכתב דרק עם יין אסור דשם מדובר סתם שירים המיוסדים עפ"י שירות ותשבחות.

ב. בדעת חכמי איטליא כתב דר' אברהם סגרי הודה דיש מתירים אלא דעתו נטה לאסור דשבת קודש ניתן כדי לעסוק בתורה ולא בשירים ונקט כשיטת הגאונים ולא התיר אלא במקום מצוה, ותמוה דכפי שידוע לי ר' אברהם סגרי היה לוחם נגד הרבנים שהתירו לנגן בתפילה ואיך יתכן דהוא סובר כשיטת הגאונים.

תגובת הכותב

א. חזיתי למה שרצה לתרץ בדברי הרמב"ם, דבחיבורו כותב על שיר בסתם דאסור על היין, ומה דכתב בתשובתו דאסור אפי' שלא על היין מדבר בשירי ערבי כמו דכתבו הגאונים, לפי מה שמבואר שם בתשובה אין שום הכרח דמדבר על שירי ישמעאלים, אלא על השירה בכלל ולא מוזכר כלל בדבר השירה בקלות ראש, ואדרבה על דבר זה יש לצדד שדן הרמב"ם במס' אבות משנה ט"ז בחלק ה"ה וז"ל: ודע שהשירים המחוברים באיזה לשון שיהיו צריך שיכתבו בעניניהם אם הם הולכים על דרך הדיבור אשר חלקנוהו, ואמנם ביארתי זה בע"פ שהוא מבואר מפני שראיתי זקנים והחסידים מאנשי תורתנו כשהיו "במשתה יין" כחופה או זולתה וירצה אדם לשיר שיר ערבי אפי' ענין השיר ההוא שבח הגבורה או הנדיבות והוא מן החלק האהוב או בשבחי היין ירחיקו זה בכל צד מן ההרחקה ואין מותר אצלם לשומעו, וכשישורר המשורר פיוט מן הפיוטים הערביים לא ירחיקוהו ולא ירע בעיניהם כו'. ואם יהיה כוונת השיר ההוא פחיתות באיזה לשון שיהיה אסור לאמרו, עיי"ש דבריו, וכל זה הובא במהר"ל נתיבות עולם נתיב השתיקה פ"א. ומשמע דאפי' על היין לא אסור רק שירי ערבי וצ"ב.

ב. בדעת חכמי איטליה, אמת הוא דר' אברהם סגרי היה אחד מהאוסרים לנגן בתפילה, וכן ר' יצחק רפאל אשכנזי מאנקונה, ור' משה קאוימבאן, אבל כפי שראיתי בתשובותיהם שבכת"י לא מוזכר כלל דהאיסור לנגן הוא משום חורבן ביהמ"ק, אלא הם נמקו טעם אחר לגמרי, דאין טעם לשורר בתפילה (ולא פירטו טעמים כמו שפירטו רבני אשכנז) ולכן יתכן דר' אברהם סגרי סובר כשיטת הגאונים דבמקום מצוה מותר לומר, והא דלא שרי לנגן בתפילה מטעם הנ"ל, וסבר דאין זה מצוה ולכך אסור, ומובן למה כתב בתשובתו דשבת קודש ניתן כדי לעסוק בתורה, ולא כתב דאסור לגמרי.